

Emili Teixidor

Pa negre

CLUB DE LECTURA 6

27 de setembre de 2010

Vida

Emili Teixidor va néixer el 22 de desembre de 1934 a Roda de Ter. Va estudiar dret, filosofia i lletres, periodisme i magisteri, esdevenint durant anys professor d'institut.

En els seus primers anys de formació va coincidir amb **Miquel Martí i Pol** a l'escola unitària del poble i es va iniciar una amistat que ha perdurat al llarg dels anys. La seva vocació literària va sorgir d'un grup d'amics que es van afeccionar a la literatura i van formar la Penya Verdaguer, entre els que hi havia també Martí i Pol.

La seva trajectòria literària és llarga i abasta bàsicament la narrativa i els articles periodístics.

En els primers anys de treball va fer de mestre a la comarca d'Osona, i posteriorment va fundar amb altres companys l'escola Patmos (1958) a Barcelona.

Va iniciar la seva producció literària a finals dels anys 60, en un moment en què hi va haver un buit en la literatura infantil i juvenil catalana. Així que durant un temps va fer de mestre i escriptor a la vegada.

Als anys 70 va participar en algunes revistes com Cavall Fort, Oriflama... dirigides a la lectura infantil i juvenil. Va anar a viure a París, on va fer d'editor.

Al llarg de la seva trajectòria professional ha rebut molts premis literaris. Destaca l'any 1992, quan fou guardonat amb la Creu de Sant Jordi concedida per la Generalitat de Catalunya.

Obra

Inicia la seva producció literària a finals de la dècada de 1960, quan, juntament amb d'altres escriptors com Josep Vallverdú i Joaquim Carbó, decideixen omplir el buit que existia de literatura infantil i juvenil en llengua catalana. Així doncs escriu, entre d'altres, **Les rates malaltes** (1967), premi Joaquim Ruyra de narrativa juvenil, **Dídac, Berta i la màquina de lligar boira** (1969) i **L'ocell de foc** (1969), una novel·la històrica d'aventures per al públic jove que, amb prop de trenta edicions, és un dels grans clàssics de la literatura juvenil catalana.

L'any 1979 escriu la seva primera obra per a adults, el recull de narrativa breu **Sic trànsit Glòria Swanson**, guardonat amb el premi Crítica Serra d'Or de narrativa. Continua la seva producció infantil i juvenil i l'any 1983 obté el premi Literatura Catalana de la Generalitat de Catalunya d'obra de creació per a públic juvenil per **El príncep Alí**. El segueixen títols tant populars com **En Ranquet i el tresor** (1986), **Cada tigre té una jungla** (1986) i **El crim de la Hipotenusa** (1988), entre d'altres. Aquest mateix any publica la primera novel·la per al públic adult, **Retrat d'un assassí d'ocells**, amb un vocabulari vigorós i exhuberant i un domini molt acurat de la tècnica narrativa, dos trets molt característics del seu estil.

Al mateix temps escriu una gran quantitat de guions per a la ràdio i la televisió, com ara **El vicari d'Olot** (1981), un llargmetratge dirigit per Ventura Pons, o les sèries televisives **Què vol veure?** (1982-84) i **Dúplex per llogar** (1984). També participa a diferents tertúlies radiofòniques i col·labora regularment en diverses revistes de pedagogia i als diaris **Diari de Barcelona**, **Avui** i **El País**.

A partir de la dècada de 1990 la seva obra es comença a publicar a l'estranger, amb obres traduïdes, a més a més del castellà, al francès, a l'italià i al portuguès. També comença a rebre el reconeixement de les institucions, amb quantitat de premis i honors que l'assenyalen com a un dels grans noms de la literatura catalana, com ara la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya l'any 1992, el premi Crítica Serra d'Or de literatura juvenil del 1995, per a la novel·la juvenil **Cor de roure** (1994), el "Premio Nacional del Ministerio de Cultura de literatura infantil y juvenil" de l'any 1997, per a l'obra infantil **L'amiga més amiga de la formiga Piga** (1996) i el premi Sant Jordi de novel·la del 1999 per a la novel·la **El llibre de les mosques** (2000). També publica dos aclamats reculls d'articles de les seves intervencions radiofòniques, **Les contraportades d'El Matí de Catalunya Ràdio** (1996), i **En veu alta: escrits per a la ràdio** (1998).

L'any 2003 surt publicada la novel·la **Pa negre**, un gran èxit editorial que ràpidament passa considerar-se una obra imprescindible dins el panorama literari català actual. Amb aquesta novel·la obté els premis Joan Crexells, Lletra d'Or, Premi Nacional de Cultura de Literatura i Maria Àngels Anglada.

Tres anys més tard, l'any 2006, rep el premi Trajectòria de la Setmana del Llibre en Català, i escriu la novel·la **Laura Sants** on torna als paisatges de **Pa negre** i és una recreació actualitzada de l'obra de Miquel Llor **Laura a la ciutat dels sants**.

Llibre

L'acció de la novel·la se situa a la Plana de Vic i explica la història de l'Andreu, un vailet que viu els primers anys de la postguerra. El seu pare, un republicà convençut, roman empresonat a causa de les seves idees; la seva mare, treballa en una fàbrica i no es pot fer càrrec de l'Andreu. És per això que envia el nen a casa d'uns parents que viuen a pagès. Allà, l'Andreu es farà gran en contacte amb els adults i descobrirà un món nou.

També és temps de descobertes més íntimes com ara els viaranys del sexe, d'amistats per sempre, de contes que s'expliquen a la vora del foc, de jugar al carrer, vida a l'aire lliure, de fer cabanes a les branques dels arbres, de menjar farinetes de blat i de pa negre.

Els sentiments van a la essència: o tot o res, potser perquè no hi ha res a perdre. Aquest llibre ens transporta a una època de repressió i de missa obligada i de silencis que semblaven per sempre, llavors.

L'autor retrata l'ambient rural d'una Catalunya ofegada per la dictadura, amb un llenguatge viu i precís, carregat de matisos, que recupera de forma natural, quasi espontània com es parlava la llengua llavors, ja que era la via de comunicació quasi bé única que hi havia a la Catalunya rural, sense diaris ni revistes, ni ràdios... Aquest és un aspecte que Emili Teixidor volia mostrar en escriure la novel·la.

Estem sense cap mena de dubte davant d'una novel·la amb tots els ets i uts, i és justament la intensitat –i excel·lència– del procés de formalització literària a què l'autor ha sotmès el

seu material narratiu allò que ens en convenç plenament des d'un bon començament.

Es tracta d'una novel·la de primera formació del protagonista, que s'acaba quan tot just té nou o deu anys: de fet no s'acaba sinó que s'interromp talment com si ens estigués esperant una segona part. És doncs, potser per damunt de tot, una novel·la sobre la descoberta abassegadora del poder de les paraules i dels mecanismes de la memòria ("¿Per què malgrat la tristesa i les dificultats d'aquell temps, la memòria no els esborra definitivament i els evoca amb més força a mesura que ens n'allunyem, tot tenyit amb una llum de recança?"), paraules i memòria que li permetran, anys a venir, retornar a aquesta època i oferir-nos-la amb el grau de suggestió amb què ho fa.

L'origen de la novel·la és una història extremament simple: l'evocació d'una determinada postguerra rural, però un argument ple de ramificacions i giragonses, i és en aquesta capacitat d'eixamplar els límits de la història mitjançant un argument ric que es troba una part molt important del seu èxit. ***Pa negre*** relata primers anys de la postguerra franquista i, sobretot, la instal·lació del franquisme en les consciències de la gent. El pa negre de la metàfora del títol revela molt més que la misèria immenjable que va cobrir el país de cap a cap. La història de l'Andreu, marcada pel destí d'un pare, víctima arquetípica de la revenja en una vila industrial de la plana de Vic, furgava molt més endins que la memòria de les vexacions d'un règim totalitari consentit.

El record com a evocació d'aquella època horrible té un paper central a ***Pa negre***, on la ficció narrativa del novel·lista s'encavalca indèstrialment amb la reconstrucció memorialística de l'autor. Els escenaris i els personatges de Teixidor/Andreu, situats als primers anys quaranta, són una font crepitant de reminiscències fins i tot per a qui no els va viure. Teixidor ens mostra un record i això fa que perdi la

condició d'història passada i se'ns mostri ben present. El que ha fet és obrir el món clos dels records i fer present allò que recorden. *Pa negre*, que, sense deixar de ser història, és més que història i és la clau que obre les sales desconegudes d'una història col·lectiva i comuna d'un poble sota la repressió franquista. Ara s'acostuma a dir que cal recuperar la memòria històrica i que no hauríem d'haver oblidat el que la Transició ens va imposar d'oblidar. En realitat, però, només l'horror davant la visió de la repressió franquista consentida i perpetuada, instal·lada en la vida dels catalans de la segona meitat del segle vint, ens pot preservar del pitjor oblit, la congelació de la història. Existeixen moltes obres d'erudició de ficció dedicades a la guerra que destruï Catalunya per fora i l'endanyà per dins, però en falten sobre la seva prolongació en el nou ordre que implantà i que perdura en les vexacions que els catalans continuem consentint. La lectura de *Pa Negre* fa que ens adonem que és una hipocresia mirar enrere, cap als anys quaranta, i dir que va ser una època terrible. Encara ens trobem de ple en aquella època.

**BIBLIOTECA
BAC DE RODA**

BIBLIOTECA BAC DE RODA.

C. d'en Bac de Roda, 1 bis.

08510. Roda de Ter.

Tel.: 938540077.

A/e: b.rodadeter.br@diba.cat.